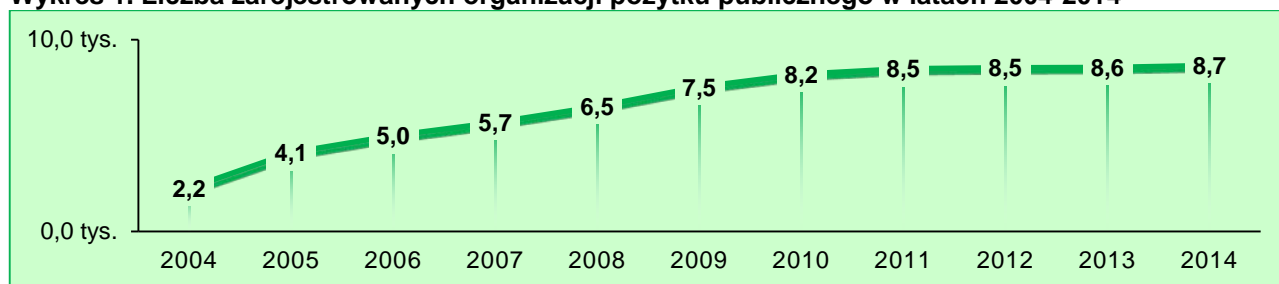

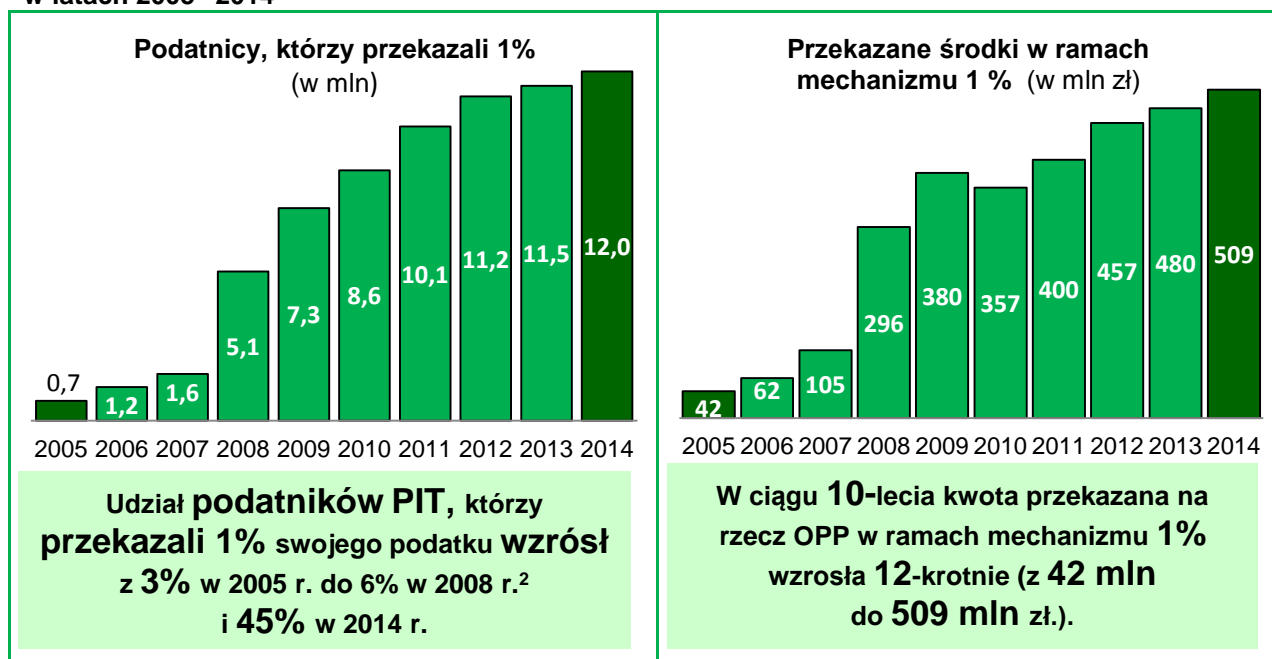
Organizacje pożytku publicznego i 1%

W latach 2004-2014 liczba zarejestrowanych organizacji pożytku publicznego (OPP) wzrosła blisko 4-krotnie (o 285%) z 2,2 tys. do 8,7 tys. Wśród 7,4 tys. OPP, które w 2014 r. otrzymały odpis 1% od podatku PIT, średnia kwota tego odpisu wyniosła 68,1 tys. zł, ale połowa z nich uzyskała nie więcej niż 5,2 tys. zł. Ogólna kwota wpływów z 1% PIT stanowiła blisko 1/10 przychodów OPP. Środki z 1% trafiały głównie do: organizacji działających na terenie całego kraju (77%); fundacji (66%); jednostek zajmujących się zdrowiem (49%).

Wykres 1. Liczba zarejestrowanych organizacji pożytku publicznego w latach 2004-2014

Wykres 2. Liczba podatników przekazujących 1% podatku oraz suma przekazanych środków w latach 2005¹-2014*

* Dane prezentowane są według roku, w którym środki zostały przekazane OPP, a nie roku, którego dotyczyło zeznanie podatkowe, np. dane za rok 2014 dotyczą odpisu 1% od podatku za rok 2013.

¹ Na wykresie nie uwzględniono 2004 r. ze względu na bardzo niski poziom zjawiska - mniej niż 0,1 mln podatników i 10 mln zł z 1% PIT.

² W 2008 r. zmieniły się zasady przekazywania 1% PIT, od tego czasu to urzędy skarbowe, a nie sami podatnicy, przekazują pieniądze na rzecz OPP.

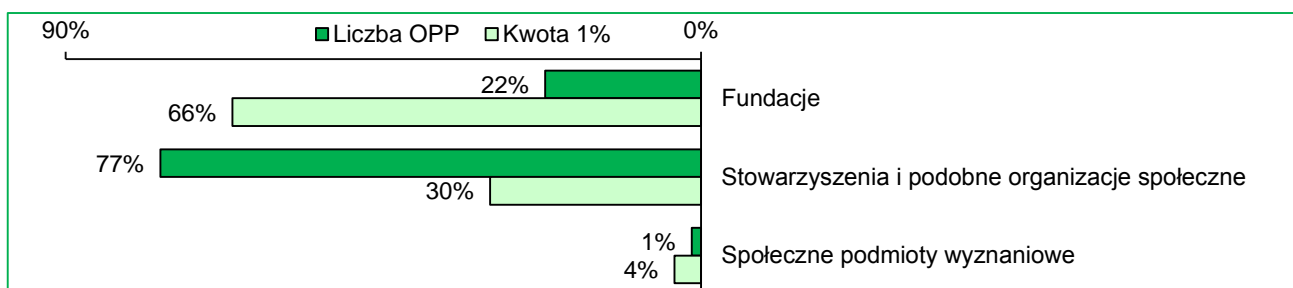
WSTĘP

W celu możliwie pełnego zobrazowania sytuacji OPP w Polsce, a także sposobu funkcjonowania mechanizmu 1% PIT do przygotowania niniejszej notatki zostały wykorzystane dane z kilku źródeł, dlatego w zależności od dostępności danych w poszczególnych fragmentach opracowania najnowsze informacje dotyczą roku: 2012, 2013 lub 2014. Opracowane dane pochodzą ze sprawozdań GUS składanych przez organizacje pożytku publicznego (SOF-5 za 2013 r. i SOF-1 za 2012 r.), a także ze zbiorów administracyjnych Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministerstwa Sprawiedliwości. Szczegółowe informacje metodologiczne i zakres wykorzystania ww. źródeł przedstawione są na końcu notatki, w *Aneksie metodologicznym*.

JAKIE ORGANIZACJE OTRZYMUJĄ ŚRODKI Z 1% PIT?

Na koniec 2013 r. spośród 8,6 tys. zarejestrowanych OPP aktywną działalność prowadziło 8,2 tys., wśród nich 7,3 tys. miało prawo do otrzymania odpisu 1% podatku PIT za rok 2012, a 7,1 tys. (87% z jednostek aktywnych) faktycznie otrzymało środki finansowe z tego tytułu. Wpływy z 1% podatku, które w 2013 r. wyniosły łącznie ponad 480 mln zł, nie były równomiernie rozłożone pomiędzy wspomniane 7,1 tys. organizacji pożytku publicznego. Struktura liczby OPP i przekazanych przez podatników w ramach 1% kwot istotnie się różni pod wieloma względami.

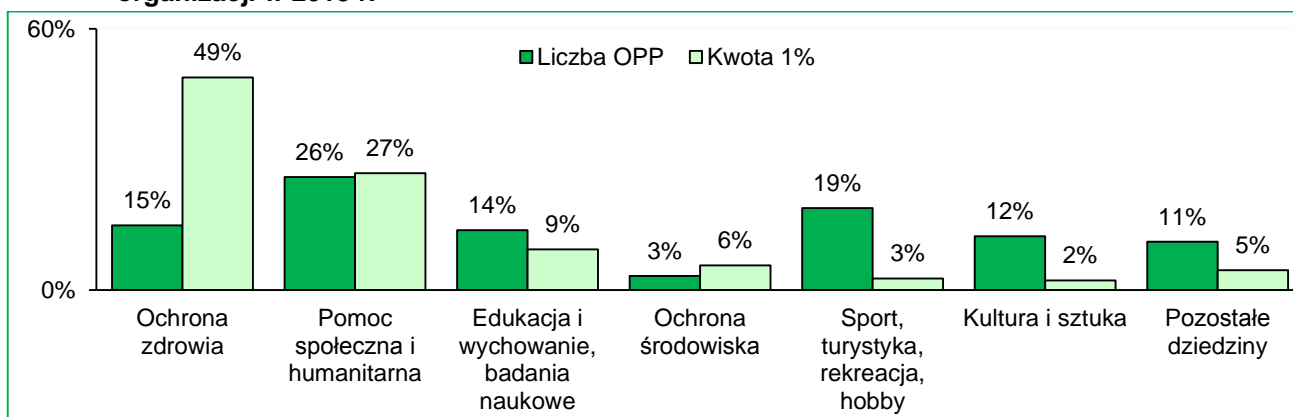
Wykres 3. Struktura OPP* oraz uzyskanych kwot 1% PIT według rodzaju organizacji w 2013 r.

* Uwzględniono wyłącznie OPP, które w 2013 r. miały przychody z 1% PIT. Na wykresie nie ujęto samorządu gospodarczego, spółdzielni socjalnych oraz spółek non-profit ze względu na to, że ich łączny udział w zbiorowości OPP nie przekroczył 0,5%.

Największą część OPP stanowiły stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (77%), następnie fundacje (22%) oraz społeczne podmioty wyznaniowe (1%), natomiast największa część środków z 1% PIT przypadła fundacjom (66% wobec 30% na rzecz stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych i 4% - społecznych podmiotów wyznaniowych).

Wykres 4. Struktura OPP* oraz uzyskanych kwot 1% PIT według głównej dziedziny działalności organizacji w 2013 r.

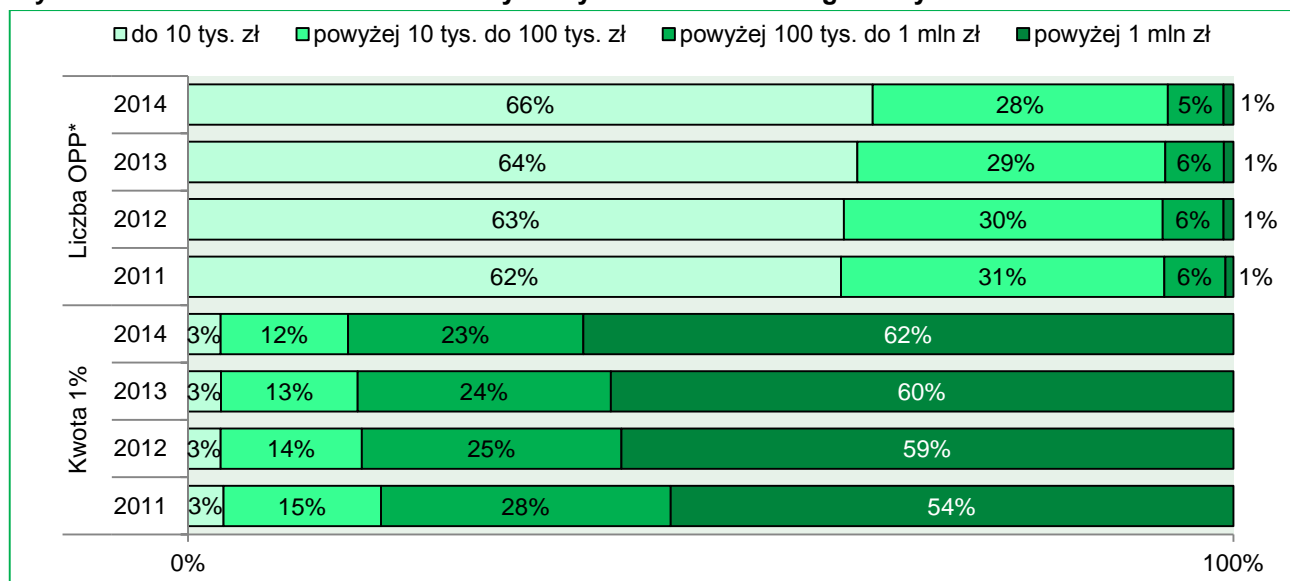
* Uwzględniono wyłącznie OPP, które w 2013 r. miały przychody z 1% PIT.

Prawie połowę wszystkich środków z 1% podatku otrzymały organizacje zajmujące się *ochroną zdrowia*, choć stanowiły zaledwie 15% spośród OPP, które w 2013 r. miały przychody z 1% PIT. Znaczący udział przychodów z 1% PIT (27%) uzyskała najliczniejsza grupa organizacji (26%) zajmujących się *pomocą społeczną*

i humanitarną. Istotne grupy stanowiły jeszcze organizacje działające w zakresie edukacji i wychowania, badań naukowych oraz ochrony środowiska, które kumulowały odpowiednio 9% i 6% kwoty z 1% PIT. Organizacje zajmujące się sportem, turystyką, rekreacją, hobby oraz kulturą i sztuką mimo relatywnie dużej liczebności (odpowiednio 19% i 12% zbiorowości) miały niski udział we wpływach z podatku od osób fizycznych (odpowiednio 3% i 2%).

Podatnicy w większości wskazywali w swoich zeznaniach podatkowych duże organizacje, które swoim zasięgiem działalności przekraczały granice jednego województwa – aż 77% kwoty z 1% PIT kumulowały takie organizacje, w tym 43% środków trafiło do ogólnopolskich OPP, których siedziby zlokalizowane są na terenie Warszawy. Warto zauważyć, że udział organizacji ogólnopolskich w omawianej zbiorowości był aż o 44 p. proc. niższy niż ich udział w środkach z 1% PIT i wyniósł 33%.

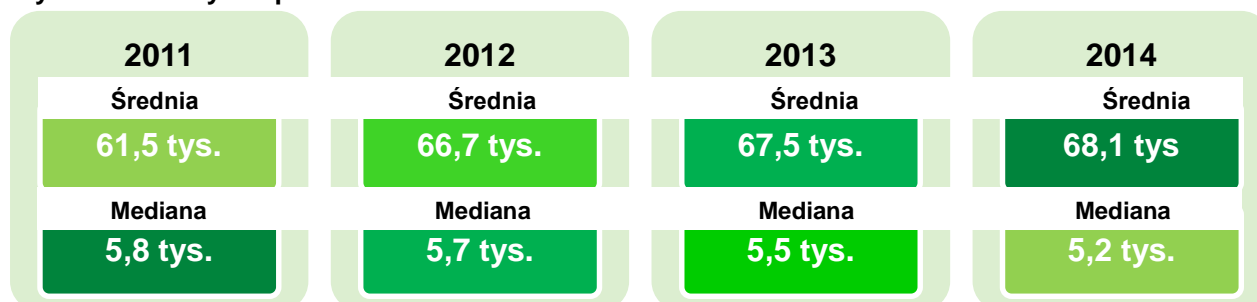
Wykres 5. Struktura OPP* oraz kwot uzyskanych z 1% PIT według klas tych kwot w latach 2011-2014

* Uwzględniono wyłącznie OPP, które w danym roku miały przychody z 1% PIT.

Zbiorowość OPP, które otrzymują środki z 1% PIT jest bardzo rozwarstwiona. W 2014 r. największą grupę (66%) stanowiły podmioty, które z tego źródła uzyskiwały nie więcej niż 10 tys. zł, a ich łączny udział w całości środków z 1% PIT wyniósł zaledwie 3%. Natomiast niewielka grupa jednostek uzyskujących z tego źródła kwoty powyżej 1 mln zł otrzymała łącznie 62% całej kwoty, podczas gdy ich udział w całej zbiorowości organizacji pozyskujących przychody z tego źródła wyniósł w ostatnim roku zaledwie 1% i pozostawał na tym samym poziomie w latach 2011-2014 (od 50 do 70 podmiotów). Zjawisko silnego zróżnicowania pod względem otrzymywanych kwot z 1% PIT w latach 2011-2014 pogłębiło się. W tym czasie udział jednostek o najwyższych przychodach z 1% w sumie środków z 1% wzrósł o 8 p. proc. (z 54% do 62%).

Wykres 6. Kwoty 1% przekazane OPP* w latach 2011-2014

* Obliczone dla OPP, które w danym roku miały przychody z 1% PIT.

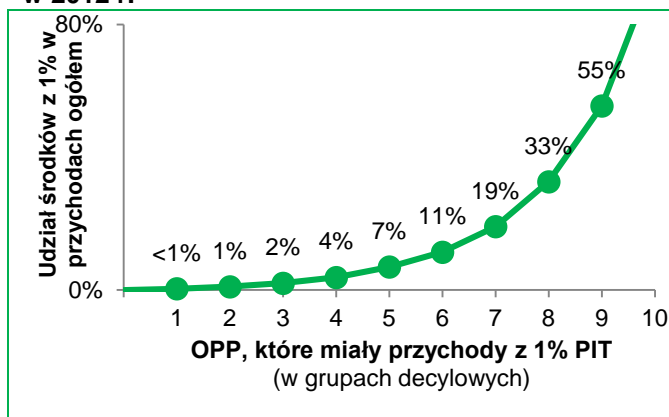
Na pogłębianie się dużego rozwarstwienia w otrzymywanych kwotach z 1% PIT wskazują też statystyki dotyczące pojedynczych podmiotów. Przeciętna kwota z 1% PIT przypadająca na jedną OPP zwiększyła się w ciągu 4 lat o 1/10 (z 61,5 tys. zł do 68,1 tys. zł), zaś mediana obniżyła się w podobnym wymiarze (z 5,8

tys. zł do 5,2 tys. zł). Oznacza to, że coraz niższa stawała się kwota uzyskiwana z 1% PIT, której nie przekracza połowa OPP, mających takie przychody.

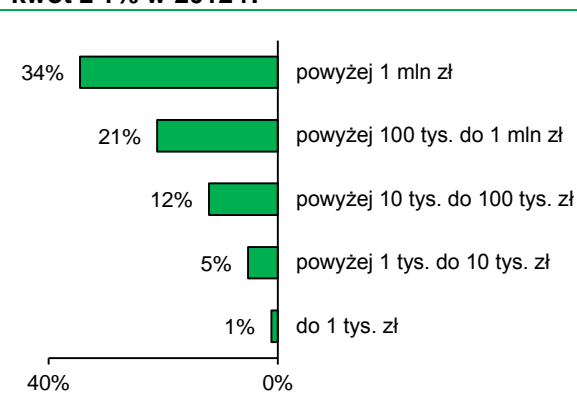
JAK DUŻY JEST UDZIAŁ 1% PIT W PRZYCHODACH ORGANIZACJI?

Przychody z 1% PIT stanowiły 8% w całości przychodów wszystkich OPP w 2012 r. i utrzymały się na tym samym poziomie jak 2 lata wcześniej. Natomiast jeśli zmierzyć udział tego źródła finansowania w przychodach pojedynczych organizacji, które miały przychody z 1% PIT, to średnio wynosił on 18%, ale wśród połowy podmiotów nie przekroczył 7%. W 10% organizacji o najwyższym udziale przychodów z 1% PIT udział ten przekroczył 55%, a w 20% - 1/3.

Wykres 7. Udział środków z 1% PIT w przychodach ogółem OPP* na granicach grup decylowych w 2012 r.

Wykres 8. Mediana udziału środków z 1% w przychodach ogółem OPP* według klas kwot z 1% w 2012 r.

* Uwzględniono wyłącznie OPP, które miały przychody z 1% PIT.

Znaczenie środków z 1% PIT było zróżnicowane w zależności od kwot uzyskiwanych z tego źródła. Im wyższe były przychody z 1%, tym wyższy miały udział w całości budżetów – wśród OPP, które otrzymały nie więcej niż 1 tys. zł dla połowy organizacji stanowił on nie więcej niż 1% przychodów ogółem, a dla tych o przychodach z 1% PIT przekraczających 1 mln zł - 34%.

Jeśli uwzględnić rodzaj organizacji, to środki z 1% PIT miały 2 razy wyższy udział w przychodach wśród fundacji niż stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz 4 razy wyższy – niż wśród społecznych podmiotów wyznaniowych (mediana udziału środków z 1% PIT wyniosła odpowiednio 12%, 6% i 3%). Natomiast dziedzinami działalności, które wyróżniały się na tle innych pod względem znaczenia środków z 1% PIT w finansowaniu działalności organizacji były ochrona środowiska, w tym opieka nad zwierzętami, a następnie ochrona zdrowia (mediana udziału środków z 1% PIT wyniosła odpowiednio 27% i 16%).

ILE KOSZTUJĄ KAMPANIE INFORMACYJNE W CELU POZYSKANIA 1% PIT?

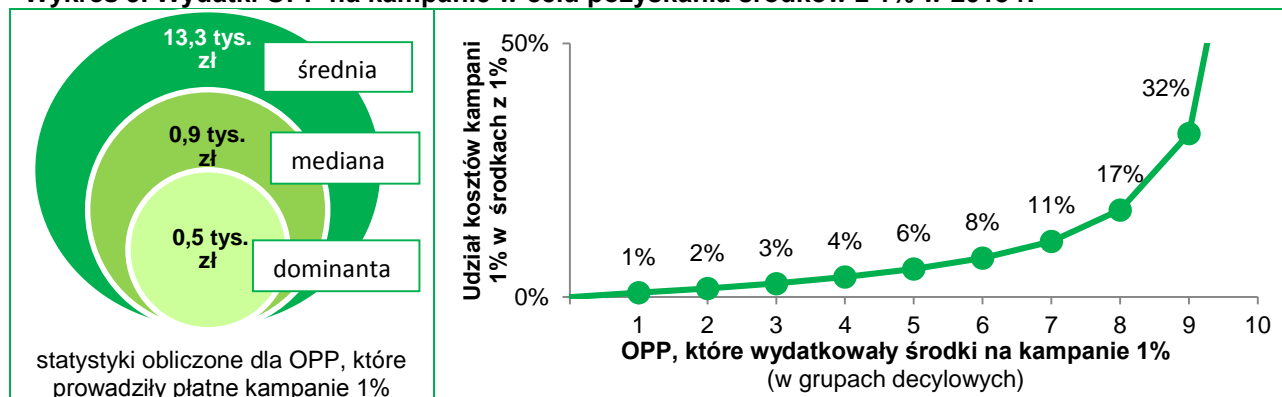
W 2013 r. 9 na 10 organizacji posiadających status organizacji pożytku publicznego informowało o swojej działalności - wykorzystując w tym celu Internet (76%), tradycyjne media (prasa, radio, telewizja - 47%) lub inne środki komunikacji (ulotki, plakaty, książki, happeningi, zebrania, wiece - 65%). Internet był nie tylko wskazywany jako najczęstszy środek przekazu, ale również za jego pośrednictwem informacje były przekazywane z największą częstotliwością – 36% OPP przynajmniej raz w miesiącu rozpowszechniało informacje na swój temat w Internecie wobec 7%, które robiły to za pośrednictwem prasy, radia i telewizji.

Ponad 3/4 OPP mających w 2013 r. prawo do uzyskiwania 1% PIT zadeklarowało, że prowadziło kampanie informacyjne na rzecz pozyskania 1% PIT, a 28% wydatkowało środki finansowe w tym celu. Łączna kwota środków wydanych przez OPP na płatne kampanie dotyczące 1% PIT za 2012 r. wyniosła ponad 26,6 mln zł i wzrosła o 21% w stosunku do kwoty wydanej w tym celu 2 lata wcześniej, ale udział tych kosztów w ogólnej kwocie środków uzyskanych następnie z 1% PIT pozostał na tym samym poziomie - 6%. Wydatki na kampanie dotyczące 1% PIT, podobnie jak otrzymane później kwoty nie rozkładały się równomiernie wśród OPP.

Przeciętna kwota, jaką wydały organizacje na ten cel wyniosła 13,3 tys. zł, jednak połowa organizacji wydała nie więcej niż 850 zł, natomiast najczęściej wydatkowaną kwotą było 500 zł.

Organizacje, które prowadziły płatne kampanie wydatkowały na ten cel średnio 20% otrzymanej później kwoty z tytułu 1% PIT, jednak połowa z nich poświęciła nie więcej niż 6% tej kwoty, a 10% organizacji - co najmniej 32%.

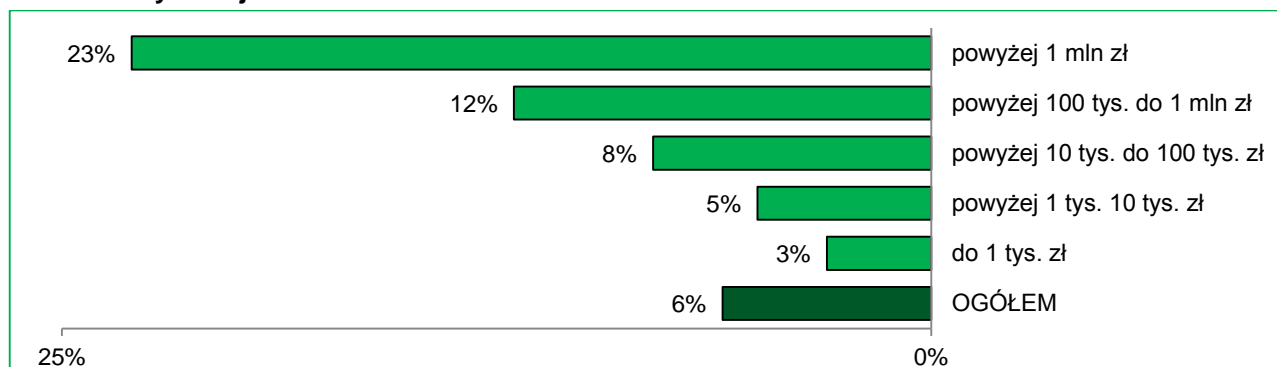
Wykres 9. Wydatki OPP na kampanie w celu pozyskania środków z 1% w 2013 r.

Podczas gdy między 2011 r. a 2013 r., ogólna liczba OPP deklarujących prowadzenie płatnej kampanii w celu pozyskania 1% PIT obniżyła się o niemal 1/5, i to mimo wzrostu liczby OPP uprawnionych do ubiegania się o 1%, to przeciętna kwota wydatkowana na ten cel zwiększyła się o ponad 1/3. Przełożyło to się na wzrost przeciętnego udziału kosztów kampanii 1% w uzyskanych z odpisu środków z 12% do 20%.

Z przywileju bezpłatnego informowania o swojej nieodpłatnej działalności pożytku publicznego w publicznym radio i telewizji w 2013 r. skorzystało 6% spośród OPP uprawnionych do otrzymywania 1% PIT. Zdecydowanie częściej z tego prawa korzystały organizacje, które uzyskiwały wysokie kwoty z 1% niż te o najniższych przychodach z tego źródła.

Wykres 10. Udział OPP korzystających z nieodpłatnego dostępu do mediów publicznych według kwoty otrzymanej z 1% w 2013 r.

CO OPP UWAŻAJĄ NA TEMAT WSKAZYWANIA PRZEZ PODATNIKÓW CELÓW WYDATKOWANIA ŚRODKÓW Z 1%?

Od kilku lat w okresie, kiedy osoby fizyczne wypełniają swoje roczne zeznania podatkowe (PIT), w mediach i środowisku pozarządowym powraca dyskusja, czy podatnicy powinni mieć możliwość wskazywania celu, na który OPP mają przeznaczyć środki z 1% podatku, czy też należy pozostawić decyzję o celu wydatkowania środków samym organizacjom.

Organizacje mające status pożytku publicznego są zobowiązane ustawowo do wykorzystywania środków finansowych pochodzących z 1% podatku wyłącznie na prowadzenie działalności pożytku publicznego.

Podatnicy mogą w swoim zeznaniu podatkowym wskazać tzw. cel szczegółowy sposobu wydatkowania przekazanych środków (np. konkretnego beneficjenta), jednak organizacje nie są prawnie zobligowane do respektowania tych wskazań.

Wykres 11. Oczekiwania OPP w zakresie wskazywania celów wydatkowania 1% w 2011 r. i 2013 r.

Większość OPP zadeklarowała w 2013 r., że chciałaby samodzielnie decydować o sposobie dysponowania środkami otrzymanymi w ramach mechanizmu 1% PIT (76%). Odsetek takich organizacji w ciągu 2 lat (między 2011 r. a 2013 r.) wzrósł o 8 p. proc.

Co ciekawe również większość (59%) organizacji wskazywała, że podatnicy, którzy przekazali na ich rzecz 1% nie podawali celu szczegółowego. Jest to jednak silnie zróżnicowane jeśli uwzględnimy kwotę otrzymanego 1% odpisu podatkowego. Wśród OPP, które otrzymały z 1% PIT relatywnie niskie kwoty (nie więcej niż 1 tys. zł) 82% zadeklarowało, że podatnicy nie wskazywali celów szczegółowych, natomiast wśród tych

jednostek, które uzyskały z 1% PIT ponad 1 mln zł analogiczny odsetek był aż o 62 p. proc. niższy (20%). Świadczy to o tym, że w odróżnieniu od organizacji, które w większości preferują samodzielne decydowanie o dystrybucji środków z 1% PIT, podatnicy chętniej przekazują 1% swojego podatku tym OPP, które podają wcześniej informacje o celach, które podatnicy mogą wskazywać, np. mają wydzielone subkonta na rzecz konkretnych beneficjentów.

Wśród OPP, które znały preferencje podatników w zakresie sposobu wydatkowania środków z 1% podatku 94% wskazało, że uwzględniło cele wskazane przez podatników.

ANEKS METODOLOGICZNY

W niniejszej notatce wykorzystane zostały dane z następujących źródeł:

- 1) informacje na temat liczby zarejestrowanych OPP (wykres 1) z *Rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji, publicznych zakładów opieki zdrowotnej* według stanu na 31.12.2014 r. Ministerstwa Sprawiedliwości,
- 2) informacje o liczbie podatników i kwotach odpisu 1% PIT (wykresy 2, 5, 6) z *Wykazu organizacji pożytku publicznego, które otrzymały 1% należnego podatku za rok ...* z Systemu Informacji Podatkowej Ministerstwa Finansów według stanu na dzień 12.09.2014 r.,
- 3) informacje o liczbie OPP mających prawo do 1% PIT - *Wykaz organizacji pożytku publicznego uprawnionych do otrzymania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych za rok ...* z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej,
- 4) struktura OPP i kwot z 1%, dane o kampaniach informacyjnych, a także opinie o celach wskazywanych przez podatników (wykresy 3, 4, 9, 11) opracowano na podstawie wstępnych wyników badania GUS *Współpraca, zarządzanie i działalność informacyjna wybranych organizacji non-profit* zrealizowanego w 2014 r. przy użyciu formularza SOF-5 za 2013 r.,
- 5) dane o korzystaniu przez OPP z nieodpłatnego dostępu do mediów publicznych (wykres 10) ze *Sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego za 2013 r.* Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej,
- 6) dane o udziale 1% PIT w przychodach OPP (wykresy 7, 8) - wyniki badania *Fundacje, stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne Kościoła katolickiego, innych kościołów i związków wyznaniowych* zrealizowanego w 2013 r. z wykorzystaniem sprawozdania statystycznego SOF-1 za 2012 r.³

³ Więcej o metodologii badania, a także jego wyniki dostępne są w publikacji GUS „Trzeci sektor w Polsce. Stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, organizacje samorządu zawodowego, gospodarczego i pracodawców w 2012 r.”.

Ad 4) Badanie SOF-5 za 2013 r. zostało przeprowadzone wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz organizacji samorządu zawodowego, gospodarczego i pracodawców. Objęto nim wszystkie organizacje pożytku publicznego, które dopełniły obowiązku sprawozdawczego SOF-1 w 2013 r. (7,3 tys. jednostek). Dane zbierane były przez Urząd Statystyczny w Krakowie wiosną 2014 r. Pozyskano dane o 96% jednostkach OPP objętych badaniem, a następnie uzyskane wyniki uogólniono na całą populację aktywnych podmiotów.

Opracowanie merytoryczne:
**Departament Badań Społecznych
i Warunków Życia we współpracy
z Urzędem Statystycznym w Krakowie**
zespół⁴ pod kierunkiem:
Karolina Goś-Wójcicka
Tel: **22 608 31 79**
e-mail: k.gos-wojcicka@stat.gov.pl

Rozpowszechnianie:
**Rzecznik Prasowy Prezesa GUS
Artur Satora**
Tel: **22 608 3475, 22 608 3009**
e-mail: rzecznik@stat.gov.pl

Więcej na: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/>

⁴ Zespół w składzie: Ariadna Auriga-Borówko, Karolina Goś-Wójcicka, Magdalena Kazanecka, Beata Marek, Tomasz Sekuła, Rafał Wilk